

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen osallisuusohjelman 2023-2025 kommentointi – vammaisneuvoston lausunto 6.10.2022

**Miten Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella edistetään osallisuutta 2023-2025 aikana?
Tule kertomaan meille näkökulmasi!**

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen osallisuusohjelmaa on työstetty vuosien 2021-2022 aikana. Nyt ohjelman luonnos on valmis kommentoitavaksi. Kommentoinnin avulla pääset vaikuttamaan osallisuusohjelman sisältöön ja toimenpiteisiin.

Osallisuus tarkoittaa palautekyselyjen ja äänestämisen lisäksi osallistumista, vaikuttamista, liittymistä ja kuulumista johonkin. Suomen kielessä osallisuus tarkoittaa toiminnan lisäksi myös olemista sekä arvostuksen ja hyvinvoinnin kokemista suhteessa muihin. Osallisuuden kokemuksen on todettu lisäävän hyvinvointia, turvallisuudentunnetta sekä tulevaisuudenuskoa ja uskoa omiin mahdollisuuksiin. Osallisuutta edistämällä tavoitellaan eriarvoisuuden, köyhyyden ja syrjäytymisen vähenemistä.

Suomen perustuslain mukaan ihmisellä on oikeus osallistua oman elinympäristönsä ja yhteiskunnan kehittämiseen ja häntä itseään koskevaan päätöksentekoon.

Hyvinvointialuelain mukaan aluevaltuuston on huolehdittava monipuolisista ja vaikuttavista osallistumismahdollisuuksista hyvinvointialueen toimintaan.

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen osallisuusohjelmassa on yksi ohjaava teema "Tasa-arvoinen ja yhdenvertainen osallisuus" sekä neljä osallisuuden osa-aluetta: 1) tieto-osallisuus, 2) suunnitteluosallisuus, 3) toimintaosallisuus ja 4) päätöksenteko-osallisuus. Osallisuusohjelman valmistelussa on kuultu asukkaiden, palvelujen käyttäjien, henkilöstön, sidosryhmien sekä luottamushenkilöiden ajatuksia ja näkemyksiä. Ohjaava teema ja tavoitteiden taustalla olevat osa-alueet ovat nousseet syksyllä 2021 toteutetuista työpajoista, jotka hyvinvointialueen lähidemokratia- ja osallisuuslautakunta on tarkentanut. Taustalla on hyödynnetty muita kansallisia ja alueellisia ohjelmia ja dokumentteja, hallitusohjelmasta lähtien. Ohjaava teema kuvaa Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen tahtotilaa ja suuntaa osallisuuden edistämiseksi kaikissa kohderyhmissä.

Kyselyyn vastaaminen kestää noin 10 minuuttia. Kysely on auki 3.-16.10.2022 välisenä aikana. Luonnosta viimeistellään vielä syksyn 2022 aikana kommenttien perusteella. Kommentteja kerätään kyselyn lisäksi myös Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen vaikuttamistoimielimiltä. Ohjelma valmistuu vuodenvaihteessa 2022-2023 aluevaltuuston hyväksyttäväksi.

Jos sinulla heräsi kysymyksiä kyselyyn tai Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen osallisuusohjelmaan liittyen, ota yhteyttä: fanni.ali-melkkila@vantaa.fi

Seuraavilla sivuilla esitellään osallisuusohjelman osa-alueet ja ehdotukset toimenpiteiksi. Ohjelman toimenpiteitä priorisoidaan ja muokataan syksyn aikana kyselyn vastausten sekä vaikuttamistoimielinten lausuntojen pohjalta.

1. Osa-alue: Tieto-osallisuus

Kuvaus: Tieto hyvinvointialueen asioista ja palveluista. Asiakkaan/palveluiden käyttäjän oikeus saada tietoa palveluista ja niihin pääsystä. Keskeistä on tiedon saatavuus, asiakkaan kuuleminen ja oikeus saada esteettömästi itseä ja omaa palvelua koskeva tieto. Tieto-osallisuus on edellytys sille, että asiakas voi osallistua häntä koskeviin asioihin ja päätöksentekoon. Tieto palveluihin hakeutumisesta ja palvelujärjestelmästä tulee olla ymmärrettävää ja helposti saatavilla.

Tavoite: Tarjoamme tietoa osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista eri kanavia hyödyntäen

Mitkä näistä tieto-osallisuutta edistävistä toimenpiteistä ovat mielestäsi tärkeimpiä?

Valitse 3. (rasti ruutuun)

☐ Juurrutetaan osallisuuden keinot osaksi arkityötä esimerkiksi perehdytyksen ja koulutusten avulla

☐ Viestinnässä tunnistetaan eri ryhmien erityistarpeet ja viestintää toteutetaan käyttäjälähtöisesti

☐ Neuvontaa ja asiakasohjausta toteutetaan asiakaslähtöisesti ja ajantasaisesti, eri ryhmät huomioiden

☐ Hyvinvointialueen viestintäkanavat ovat selkeät ja helposti ymmärrettävät

☐ Tietoa välitetään eri ryhmille monikanavaisesti

☐ Hyvinvointialueen palvelujen käyttäjä saa tietoa palvelujärjestelmästä sekä itseä koskevista asioista

☐ Osallistujia / vastaajia tiedotetaan siitä, miten tietoa on käytetty ja miten tieto on vaikuttanut toimintaan

Pitäisikö valitsemiasi toimenpiteitä vielä muotoilla jotenkin? Jos kyllä, niin miten?

monikanavaisuus sisältyy tunnistetaan eri ryhmien erityistarpeet -kohtaan, samoin selkeät viestintäkanavat

juurruttaminen -kohta ei koske vain hyvinvointialueen työtä vaan myös järjestöihin ja kuntalaisiin suuntautuvaa työtä niin, että järjestöt ja asukkaat löytävät tarvittavan tiedon ja pääsevät osallistumaan

Puuttuuko jokin keskeinen toimenpide? Onko sinulla muita ajatuksia toimenpiteisiin liittyen?

2. Osa-alue: Suunnitteluosallisuus

Kuvaus: Mahdollisuus saada tietoa omasta palvelusta ja palvelujärjestelmästä yleisesti sekä mahdollisuutta osallistua suunnitteluprosesseihin. Mahdollisuus vaikuttaa sellaisen toiminnan suunnitteluun, joka koskee asukasta tai asiakasta itseään sekä ilmaista näkemyksiään erilaisten kyselyjen, asukasraatien ja yhteiskehittämisen avulla. Keskeistä asiakkaan asiantuntemuksen hyödyntäminen ja ymmärtäminen rakenteellisella tasolla, osana suunnitteluprosesseja.

Tavoite: Otamme eri ryhmät mukaan hyvinvointialueen toiminnan suunnitteluun

Mitkä näistä suunnitteluosallisuutta edistävistä toimenpiteistä ovat mielestäsi tärkeimpiä? Valitse 3. (rasti ruutuun)

☐ Hyvinvointialueelle luodaan säännölliset yhteiskehittämisen rakenteet yhteistyössä asukkaiden, palvelujen käyttäjien, henkilöstön ja sidosryhmien kanssa

☐ Hyvinvointialueella hyödynnetään monipuolisesti kokemusasiantuntijoita toiminnan kehittämisessä

☐ Asiakaspalautteita kerätään ja käsitellään säännöllisesti ja systemaattisesti

☐ Asukas- ja asiakasraateja hyödynnetään tarvelähtöisesti toiminnan kehittämisessä

☐ Hyvinvointialueen palvelujen käyttäjä osallistuu oman palvelun suunnitteluun

☐ Palveluiden kehittämisessä hyödynnetään verkkoalustoja

☐ Toiminnan suunnittelussa hyödynnetään palvelumuotoilua

Pitäisikö valitsemiasi toimenpiteitä vielä muotoilla jotenkin? Jos kyllä, niin miten?’

1. 4. ja 5 kohdat voisi yhdistää, menevät limittäin. Ehdotamme että kohta 4 ja 5 sisällytetään kohtaan 1.

Hyvinvointialueella hyödynnetään monipuolisesti kokemusasiantuntijoita toiminnan kehittämisessä – lisäys ”ja heille annetaan mahdollisuus toiminnan kehittämiseen”

Puuttuuko jokin keskeinen toimenpide? Onko sinulla muita ajatuksia toimenpiteisiin liittyen?

3. Osa-alue: Toimintaosallisuus

Kuvaus: Mahdollisuus toimia, osallistua ja järjestää itse erilaista toimintaa hyvinvointialueella. Toimintaosallisuuden toteutuminen edellyttää aitoja toimintamahdollisuuksia sekä esteettömyyttä. Toimintaosallisuudessa korostuu sosiaalinen näkökulma, sillä ihminen määrittää itseään sosiaalisten suhteiden kautta ja osallisuuden tunne on mahdollista kokea yhdessä toimimalla muiden kanssa.

Tavoite: Edistämme mahdollisuuksia järjestää itse ja osallistua toimintaan hyvinvointialueella

Mitkä näistä toimintaosallisuutta edistävistä toimenpiteistä ovat mielestäsi tärkeimpiä?
Valitse 3. (rasti ruutuun)

☐ Asukkaat ja palvelujen käyttäjät voivat osallistua hyvinvointialueen toimintaan asukas- ja asiakasraatien kautta

☐ Hyvinvointialueella järjestetään asukasfoorumeja ja -iltoja

☐ Hyvinvointialue tarjoaa tilat toiminnan järjestämistä varten

☐ Toimintamahdollisuuksia edistetään verkostoyhteistyön avulla

☐ Tilojen käytössä huomioidaan esteettömyys ja saavutettavuus

☐ Asiakkaiden toimintamahdollisuuksia lisätään hyvinvointialueen eri yksiköissä

☐ Hyvinvointialue jakaa toiminta-avustuksia järjestöille

Pitäisikö valitsemiasi toimenpiteitä vielä muotoilla jotenkin? Jos kyllä, niin miten?

Kannattamme monipuolisesti erilaisia tapahtumia sekä osallistumisen muotoja

Puuttuuko jokin keskeinen toimenpide? Onko sinulla muita ajatuksia toimenpiteisiin liittyen?

4. Osa-alue: Päätöksenteko-osallisuus

Kuvaus: Mahdollisuus osallistua päätöksentekoon hyvinvointialueella. Asukkaan tai palvelujen käyttäjän mahdollisuus päättää palveluista joko itseään tai laajempaa ryhmää koskien. Osallisuus ja sen kautta tuotettu tieto ja kokemus huomioidaan rakenteissa. Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa päätöksenteko-osallisuus näkyy erityisesti asiakkaan oikeutena osallistua keskusteluun ja päätöksentekoon asioista, jotka koskevat asiakasta itseään ja hänen hoitoaan.

Tavoite: Mahdollistamme osallistumisen itseä ja hyvinvointialuetta koskevaan päätöksentekoon

Mitkä näistä toimintaosallisuutta edistävistä toimenpiteistä ovat mielestäsi tärkeimpiä? Valitse 3. (rasti ruutuun)

☐ Hyvinvointialuetta koskeva ajantasainen tieto on julkisesti näkyvissä kaikille

☐ Hyvinvointialueen asukkaat pääsevät vaikuttamaan rahankäyttöön osallistuvan budjetoinnin keinoin yhteistyössä kaupunkien osallistuvan budjetointien kanssa

☒ Hyvinvointialueen palvelujen käyttäjällä on mahdollisuus osallistua omaa palvelua koskevaan päätöksentekoon

☐ Hyvinvointialue noudattaa avoimen hallinnon periaatteita

☒ Asukkaat, palvelujen käyttäjät ja sidosryhmät voivat arvioida, ovatko päätökset tehty riittävillä tiedolla

☒ Päätösten vaikutuksia seurataan lyhyellä ja pitkällä aikavälillä osana päätösprosessien vaikutuksien ennakkoarviointia ja tiedolla johtamista

☐ Hyvinvointialueen asukkaat voivat antaa lausuntoja ja tehdä aloitteita

Pitäisikö valitsemiasi toimenpiteitä vielä muotoilla jotenkin? Jos kyllä, niin miten?

Puuttuuko jokin keskeinen toimenpide? Onko sinulla muita ajatuksia toimenpiteisiin liittyen?

Yleiset kysymykset

Mitä muuta Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen osallisuusohjelmassa tulisi huomioida?

Vammaisjärjestöjä tulisi kuulla ja osallistaa vammaisia koskevissa asioissa laajasti

Vammaisia henkilöitä tulee aidosti kuulla palveluissa, henkilökuntaa tulee kouluttaa huomioimaan asiakaspalvelutilanteissa aito kohtaaminen.

Osallistamisen ja osallistumisen juurruttaminen tärkeää.

Onko erilaiset asukasryhmät huomioitu riittävästi ohjelman toimenpiteissä (esim. lapset, nuoret, ikäihmiset, vieraskieliset, vammaiset jne.)? Miten eri ryhmiä voisi huomioida paremmin?

Saavutettavuuteen ja esteettömyyteen kiinnitettävä erityistä huomiota

Avoin palaute Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen osallisuusohjelmaan ja osallisuustyöhön liittyen:

Taustatiedot

Ikä ___ Alle 18 ___ 18-29 ___ 30-45 ___ 46-55 ___ 56-65 ___ 66-75 ___ yli 76	Sukupuoli ___ Nainen ___ Mies ___ Muu ___ En halua kertoa	Asuinpaikkakunta ___ Kerava ___ Vantaa ___ En asu Keravalla enkö Vantaalla	Äidinkieli ___ Suomi ___ Ruotsi ___ Muu, mikä? _____
Oma rooli suhteessa Vantaan ja Keravan hyvinvointialueeseen: ___ Asukas ___ Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen käyttäjä ___ Tulevan hyvinvointialueen työntekijä ___ Sidosryhmän edustaja (esim. kaupunkien muut toimialat, järjestöt, seurakunnat, yritykset) ___ Muu, mikä? _____			

--

Kiitos vastauksista!

Kyselyn vastauksia hyödynnetään Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen osallisuusohjelman kehittämistyössä. Kyselyn tuloksista julkaistaan syksyn aikana OsallistuvaVantaa.fi -sivustolla.

Seuraavaksi osallisuusohjelman valmistelussa keskitytään tavoitteiden hiomiseen, mittareiden valintaan sekä seurannan ja arvioinnin määrittämiseen. Näitä edellä mainittuja asioita työstitään hyvinvointialueen osallisuuden koordinaatioryhmän toimesta yhdessä lähidemokratia- ja osallisuuslautakunnan kanssa.

Tuleva alueellinen osallisuusohjelma julkaistaan vuoden 2022-2023 vaihteessa, kun aluevaltuusto on sen hyväksynyt. Asiasta tiedotetaan Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen verkkosivuilla <https://hyvinvointialuevake.vantaa.fi/fi>